

безпосередньо підпорядковані центральним органам виконавчої влади, так і перебувають у підпорядкуванні водночас і центральному і місцевому органу виконавчої влади⁴. Подібну точку зору щодо системи органів виконавчої влади місцевого або територіального рівня висловлює і О.Фрицький⁵. Поділ місцевих органів спеціальної компетенції на два типи здійснюється і авторами Концепції адміністративної реформи в Україні, які вважають, що місцеві (територіальні) органи (підозділи) міністерств та інших центральних органів виконавчої влади також здійснюють визначені законодавством функції виконавчої влади⁶.

Отже, територіальні відділення Антимонопольного комітету України відносяться до місцевих органів виконавчої влади спеціальної функціональної компетенції, які підпорядковані і підзвітні лише "по вертикалі" Антимонопольному комітету України.

Література

1. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.93.
2. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.01.
3. Концепція адміністративної реформи в Україні // ОВУ. –1999. -№21.
4. Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України: Затверджено розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.01 (із змінами від 8.02.02).
5. Про упорядкування структури місцевих державних адміністрацій: Постанова КМ України від 18.05.00.
6. Авер'янов В.Б. Органи виконавчої влади в Україні. – К.: Ін Юре., 1997.
7. Биля Л.Р. Административная ответственность за нарушение антимонопольного законодательства. Дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук. – К., 1996.
8. Конституційне право України / За ред. Погорілка В.Ф. – К.: Наукова думка., 2000.
9. Корчак Н.М. Правові питання антимонопольного регулювання підприємницької діяльності в Україні. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. – К., 1996.

¹ Биля Л.Р. Административная ответственность за нарушение антимонопольного законодательства. Дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук. – К., 1996. – С.40.

² Корчак Н.М. Правові питання антимонопольного регулювання підприємницької діяльності в Україні. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. – К., 1996 – С.70.

³ Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.01".

⁴ Авер'янов В.Б. Органи виконавчої влади в Україні. –К.: Ін Юре., 1997. - С.12.

⁵ Конституційне право України / За ред. Погорілка В.Ф. –К.: Наукова думка, 2000. – С.502.

⁶ Концепція адміністративної реформи в Україні // ОВУ. –1999. -№21. – Ст.943.

Е. Кулага,

ад'юнкту Національної академії внутрішніх справ
України, м. Київ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВЗАЄМВІДНОСИН ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З НАСЕЛЕННЯМ

Орієнтація на ідеї громадянського суспільства та соціальної правової держави обумовлена об'єктивними потребами суспільного та політичного розвитку в пострадянській Україні і стала основою визначення Конституцією України нового правового статусу органів і посадових осіб державної влади, місцевого самоврядування та розподілу влади між ними. У цьому зв'язку актуальним є дослідження проблеми удосконалення діяльності органів внутрішніх справ на новій конституційній основі. В даній доповіді я зупинюся на проблемах взаємовідносин органів внутрішніх справ з населенням.

Конституційне положення відносно народу як носія суверенітету та єдиного джерела влади означає участь народу в управлінні державою та виключне право народу своїми вольовими рішеннями визначати і змінювати конституційний лад України. Вихідною позицією є організація державної влади, здійснюючи яку народ координує діяльність всіх суб'єктів суспільного життя. У зв'язку з цим важливого значення набуває принцип взаємодії органів внутрішніх справ з населенням та принцип гласності.

Ще донедавна у громадській думці панувало в основному таке уявлення: міліція – озброєний загін пролетаріату, каральний меч революції. Немає необхідності доводити, що подібна характеристика, у якій акцент робився саме на значенні примусу, державного насильства у роботі міліції, не дуже сприяла тому, щоб населення сприймало міліцію, її співробітників як надійних помічників у складних життєвих ситуаціях [1].

Соціологічні дослідження в Україні свідчать про те, що ступінь довіри громадян до міліції дуже низький. Так, у 1995 році соціологічною службою «Соціс – Геллама» було проведено опитування, яке є підтвердженням даного факту: цілком міліції довіряють лише 18,6 % респондентів, 36% - наскільки довіряють, настільки й ні, 38,7% — зовсім не довіряють [2].

Подібні соціологічні дослідження, проведені в деяких зарубіжних країнах свідчать про те, що більшість населення цих країн підтримує діяльність поліції та довіряє їй. У США, наприклад, понад 80 % громадян підтримують поліцейські акції, спрямовані на охорону громадського порядку. Неабиякий авторитет має поліція Англії. Так, до 75% населення з повагою ставиться до її роботи, схвалює її зусилля та ладне надавати їй допомогу в охороні громадського порядку [3].

На мій погляд, важливий вплив на формування громадської думки має надходження в засоби масової інформації об'єктивних даних про реальний стан злочинності та заходи боротьби з нею. А для того, щоб принцип взаємодії ОВС з населенням запрацював, в основу його вихідних положень доцільно покласти нові засади, які мають спиратися на широке залучення громадськості до взаємодії з цими органами через індивідуальну форму спілкування. Тільки повернення довіри до працівників міліції і усвідомлення всіма членами суспільства необхідності надання їй допомоги в боротьбі зі злочинністю, дасть можливість залучити до цієї роботи найбільш свідому частину населення.

В демократичній, соціальній, правовій державі, на шляху до створення якої знаходиться Україна, важливого значення набуває функція соціальної допомоги населенню з боку органів внутрішніх справ. Тому правильно видається думка В.Вебера, який, визначаючи роль поліції у суспільстві відповідно до здійснюваних нею "функцій підтримки", сказав, що поліція, її представники у цьому плані не що інше, як люди структури, котрі одночасно є й радниками, й помічниками у виході з скрутного становища, вони наче "соціальний батько", який у своїй громаді (населенні, що живе на відповідній території із самоврядним управлінням) допомагає вирішувати усі складні питання [1].

Тож, на мою думку, підвищенню престижу органів внутрішніх справ в нашій державі сприятиме реалізація функції соціальної допомоги населенню, яка зводиться до таких напрямків діяльності:

- надання морально-психологічної допомоги жертвам злочинів, сім'ям загиблих в результаті злочинів;
- встановлення і підтримка добрих взаємовідносин з громадськими формуваннями;
- надання консультацій населенню з правових питань тощо.

Крім того, для підвищення рівня ефективності взаємовідносин міліції і народу необхідно:

1. Створити повноцінну правову базу для ефективної взаємодії органів внутрішніх справ з громадськістю, а також залучення представників усіх верств населення до охорони правопорядку та організації профілактичної роботи.
  2. Підвищити авторитет працівників міліції, забезпечити формування такого рівня взаємовідносин міліції і народу, щоб усі розроблені і впроваджені заходи, що вживають правоохоронні органи, сприймалися і підтримувалися усіма верствами населення.
  3. Забезпечити впровадження наукових рекомендацій та зарубіжного досвіду партнерських відносин поліцейських органів з населенням.
  4. Сприяти налагодженню системи інформування населення за допомогою засобів масової інформації з питань зміцнення правопорядку і боротьби зі злочинністю.
  5. Сприяти розвитку форм соціальної активності населення та міліції у зміцненні законності та правопорядку в країні.
- Заслугує на увагу зарубіжний досвід взаємодії поліції з населенням з застосуванням системи "паблік рилейшинз", яка є важливим методом зміцнення авторитету державних і недержавних інститутів у суспільній думці.

Література

1. Колєйчиков В. Троян О. Що береже моя міліція?// Віче. – 1994. - №10. - С.41.
2. Гадання "Соціс-Геллапа" на суспільній думці //Україна молода. – 1995. - № 17(335). – 28 лютого.
3. Заросило В. О. Громадяни та міліція: проблема зниження антагонізму // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. - 1996. - №4. – С.152.

А. Купін,
ад'юнкт Запорізького юридичного
інституту МВС України

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

Проблеми побудови правової держави є надзвичайно актуальними для сучасного етапу розвитку України. Проголошення нашої держави в Конституції України правовою зумовлює необхідність їх практичного вирішення. Важливим елементом правової державності, умовою її здійснення є додержання принципу законності. Законність – фундаментальна категорія усієї юридичної науки та практики, а її рівень та стан є головними критеріями оцінки правового життя суспільства та його громадян. Жоден державний орган, посадова особа, організація, колектив, особа не повинні звільнятися від обов'язку підкорятися закону. Важливою умовою законності є чітке формулювання і закріплення в законодавстві правового статусу всіх учасників правовідносин, а також точне й неухильне додержання ними законів. Як зазначав І. Куян, законність – це режим (стан) відповідності суспільних відносин законам і підзаконним нормативно-правовим актам держави, який утворюється в результаті їх неухильного здійснення усіма суб'єктами права [1]. Будь-який закон жив тільки тоді, коли його положення виконуються, впливають на суспільні відносини та поведінку людей. Саме ця сторона права, яка пов'язана з життям закону, його дійсністю, характеризується поняттям "законність".

Ефективним засобом підтримання в суспільстві законності та правопорядку як елементів правової держави є юридична відповідальність взагалі та адміністративна зокрема.

Притягнення осіб до адміністративної відповідальності та накладення адміністративних стягнень нерозривно пов'язані з проблемами законності, точніше кажучи, з гарантіями останньої.

Застосування будь-якого засобу державного впливу на правопорушника повинно бути на підставі закону. Згідно зі ст. 7 Кодексу про адміністративні правопорушення України провадження по справах про адміністративні правопорушення здійснюється на підставі суворого дотримання законності. Законність при застосуванні адміністративних стягнень, в тому числі адміністративних стягнень у вигляді конфіскації та оплатного вилучення, – це здійснення всіх процесуальних дій у відповідності з вимогами ст.ст. 245-297 Кодексу про адміністративні правопорушення України.[2]

Встановивши порядок провадження, законодавство тим самим окреслило систему процесуальних гарантій, які забезпечують застосування адміністративних стягнень лише у випадках санкціонованих правом, в межах та у порядку, яке воно визначає. Ці гарантії взаємопов'язані та органічно доповнюють одна одну.

Окрім цього слід зазначити, що законність, яка є проявом загальної обов'язковості правових норм, потребує різних форм нагляду і контролю.

Одним з найефективніших видів контролю є судовий контроль. Взагалі контроль є одним з найбільш поширених і дієвих способів забезпечення законності. Його сутність полягає в тому, що суб'єкт контролю здійснює облік і перевірку того, як контрольований об'єкт виконує покладені на нього завдання і реалізує свої функції. Крім цього, він забезпечує не тільки перевірку конкретних фактів, а й реалізацію норм адміністративного права під час їх регулятивного впливу на суспільні правовідносини.

Судовий контроль у механізмі забезпечення законності виконує важливу функцію вирішення правомірності дій державних органів та їх посадових осіб.

Необхідною передумовою забезпечення законності та дійового захисту прав та свобод громадян є адміністративні суди. Про необхідність їх запровадження в Україні та про реформування всієї системи адміністративної юстиції тривалий час велися дискусії.

Згідно зі ст.124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. [3] Отже, як вже говорилося раніше, можна зробити висновок, що саме суди матимуть право застосовувати заходи адміністративної відповідальності, адміністративні стягнення. Побудова системи судів в Україні за принципом територіальності та спеціалізації дає можливість створити єдину систему адміністративних судів, які будуть розглядати і справи про адміністративні правопорушення.

Для повноцінної діяльності адміністративних судів необхідна, насамперед, правова база, яка регламентує виконання ними своїх функцій. Цій меті має відповідати Адміністративно-процесуальний кодекс України, норми якого встановлюватимуть